

Doviđenja, draga nacijo, doviđenja

PIŠE: DOMAGOJ VIDOVIĆ

Dragi čitatelji, došlo je vrijeme drugoga *banja*, razdoblja u kojemu autor ovih redaka gasi bežičnu mrežnu komunikaciju i prekida poslovne djelatnosti te u kojemu se od naslovnoga znanstvenog suradnika (ako postoje naslovni biskupi, zašto ne bi postojali i naslovni znanstveni suradnici) promeće u *morskoga tovara* (ne predmet, nego *beštiju*, a kakvu, doznajte u nastavku). Kako i ja pripadam redu zabadavnih suradnika ovoga časopisa, uredništvo mi nije imalo srca odbiti molbu da vam se u nekoliko sljedećih tjedana obraćam u poludijalektu osim ako ne izbije kakvo jezično pitanje koje će uzbuditi kroatističko more. Naime, nakon što sam vas prošloga tjedna uvjeravao da ne robujete predrasudama o jedinstvenome dalmatinskom govoru jer takva nema, kad me se odvuče na jug i sam progovorim svim jezicima i mjesnim govorima središnjega dalmatinskog čakavsko-štokavskog dvosustava (tj. bračkom čakavicom po potrebi prošaranom splitskim govorom kao naddijalektom), a kako prijelaz s istočnohercegovačke ijekavice i standarda na taj jezik nikad nije nagao (pa ćemo ga odgoditi za drugo javljanje), i prema vama ću biti nježan, čak ću u ovome prvom članku s odmora spomenuti jednu jezičnu zavrzlamu zbog koje bih od mesa pojedinih naših medijskih zvijezda učinio salamu.

Vjerojatno ste uočili kako mi riječ *nacija* ide poprilično na jetra. U sociološkome nazivlju ona je, dakako, potrebna (Iako Bulscú László tvrdi da je ono što sociolozi drže nacijom narod, a ono što drže narodom puk, pa da je prema tome nepotrebna. Trebam li uopće reći da se sa svojim profesorom u potpunosti, da

ne rečem apsolutno, slažem?). Obraćanje naciji u Hrvata nije kao u Sjedinjene Američke Države uveo predsjednik države nego Davor Gobac koji je u zabavnim emisijama pozdravljao svekoliku naciju. Kako novinarima ne treba mnogo da se za kakvu neobičnu svezu po mogućnosti stranu zalijepe, objeručke su je prihvatili te je u skladu s tezom medijskoga maga Ćire Blaževića (koji tvrdi da je za suvremenoga braniča u nogometu najvažnija moć ponavljanja) učinili poštapalicom. Sve što je nekoć bilo narodno, sad je odjednom nacionalno, valjda zbog većine naših političara koji su se od izdanaka radničke klase preobrazili u kozmopolite europskoga štihla sa snažnim slobodarskim duhom. Nešto tako Narodno učilište, danas Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja, nekoć narodnost, danas nacionalna manjina itd. Tko li bi se dosjetio da pridjev *nacionalni* jednostavno zamijeni s *državni*, pa da ono što u medijima nazivaju nacionalnom razinom nazove državnom? Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja po momu bi sudu trebalo preimenovati u Državno ili (još bolje) Hrvatsko središte za vanjsko vrednovanje obrazovanja. Nažalost, pridjev (da ne rečem epitet) hrvatski nije odveć omiljen čak ni u imenima pojedinih stranaka. Američki se predsjednik pak obraća svojem narodu, ali kako se engleski narod reče *nation* najlakše je to prevesti u naciju (sjetimo se kako je bezgrešno začelo nedavno bezgrešnom koncepcijom postalo), a nekoliko sam puta čuo da američke savezne države pojedini novinari nazivaju američkim nacionalnim državama. Valjda računaju da u njima još prebivaju različita indijanska plemena tako

da je svaka od tih država narodna država kojega od njih (Primjećujete li kako i sami potpadamo pod utjecaj kolonijalnih sila pa Indijance dijelimo na plemena iako su Indijanci pripadnici različitih naroda koji se dijele na plemena.) Za kolege Lanu Hudeček, Kristiana Lewisa i Milicu Mihaljević imam i dva zgodna pleonazma koji sadržavaju pridjev *nacionalni*. Prvi primjer: u medijima se svakodnevno čuje sveza *nacionalna himna* iako riječ himna, između ostaloga, označuje svečanu pjesmu kojom se predstavlja jedna država. Drugi primjer: Hrvatsku televiziju novinari zovu nacionalnom televizijom iako već pridjev hrvatski (koji se odnosi i na narod i na državu) pokazuje koja joj je uloga.

Sad kad smo se *nacije* riješili, krenimo polako starom cestom na jug kad su nam već *nacionalne* autoceste poskupjele (odnarođeni je dio autocesta u Zagorju ionako skuplji od onih koje su još naše). U *Hrvatskome slovu* objavljena je uza moj tekst samo jedna fotografija s mojim likom i to ona iz jedne od rijetkih kratkokosih faza. Da bi očuvao vlasi, tvorac je ovoga štivca umjesto u kojoj vojarni svoju domovinu branio u metkovskoj gimnaziji te uistinu ne zna kako mu je palo napamet da kratkokoso čudovište od sebe učini. Uglavnom, kosa je sad opet duga, iako više nisam mršav kao nekoć, debelim me ipak ne drže, ljetna mi je preplanulost zaštitni znak i u sjevernim krajevima, a povremena brada odraz je štovanja mjesne toponimije (*Čobanijom* nazivamo mi Pučišćani obližnje selačke zaseoke). K tome, vozim golfa u pubertetu (od petnaestak godina) te sam kao takav san svakoga redarstvenika koji se nada ulovu (vele)posjednika opojnih sredstava. Prođosmo tako sestra i ja Karlovac i krajičkom oka ugledasmo dvojicu polusnenih likova u automobilu pored naplatnih kućica. Lagano produžismo kad se u maniri američkih

specijalaca dvojica tobožnjih letargičara probude, prestignu golf i na semaforu mi pokažu iskaznicu kriminalističke policije te zatraže da se zaustavim na obližnjemu ugibalištu. Premećem u glavi (još na štokavici jer Velebit nisam prošao) što li sam učinio. Da nije Luka Vlahović primijetio kako sam maznuo dva-tri neretvanska zbornika dok nije gledao ili da Šćepica Šešelj ili tkogod od njegovih nije preduhitrio moje namjere da nekoliko *Grudina* Ljube Krmeka pošaljem u Višiće. Možda su vidoviti, svega ima u američkim serijama. Izlazim polako iz automobila i čim ugledah kutiju, shvatih o čemu je riječ – žele provjeriti jesam li sklon opojnim drogama. I dok sam u Biorinama nekoć obavio sve pretrage (štoviše, time sam bio oduševljen jer sam bio dobrano prekoračio brzinu, pa sam se već bio oprostio od dnevnica, a ispitivanje me na opojna sredstva od plaćanja prometnoga prekršaja spasilo), ovdje su mi povjerovali na riječ iako su mi sumnjičavo gledali sestru koja se iz Zagreba dotada nije pomaknula pa joj je lice bijelo poput zida svježe prefarbanoga jupolom.

Tu ćemo se negdje i zaustaviti, *draga nacijo* (iako je zanimljiva bila epizoda u okolini Drniša gdje mi je kočnički sustav nadražio mercedes s prikolicom u kojoj su se prevozile ovce). Do idućega tjedna imate domaću zadaću (naučio je mene Italo Calvino da čitatelja valja zaposliti da se ne dosađuje): nastojte zamisliti što naslovni znanstveni suradnik mora učiniti kako bi se prometnuo u *morskoga tovara* i kakve to veze ima s rubrikom *Jezik naš hrvatski*. Do vidova!